

Referat fra bispemøde i Viborg den 24. – 27. oktober 2023

Til stede:

Biskop Peter Skov-Jakobsen, Københavns Stift
Biskop Ulla Thorbjørn Hansen, Roskilde Stift
Biskop Peter Birch, Helsingør Stift
Biskop Marianne Gaarden, Lolland-Falsters Stift
Biskop Mads Davidsen, Fyens Stift
Biskop Thomas Reinholdt Rasmussen, Aalborg Stift
Biskop Henrik Wigh-Poulsen, Aarhus Stift
Biskop Henrik Stubkjær, Viborg Stift, mødeleder
Biskop Elof Westergaard, Ribe Stift
Biskop Marianne Christiansen, Haderslev Stift
Biskop Paneeraq Siegstad Munk, Grønlands Stift

Af bud fra:

Biskop Jógvan Friðriksson, Færøernes Stift

Juridisk konsulent: stiftskontorchef Bodil Abildgaard. Referent: stiftskontorchef Helle Ostenfeld.

Stiftskontorcheferne deltog i punkterne: 2–15

Ad 1: Supplering af emneliste

1ab.

Ad 2: Biskoppernes liturgiske tilsyn med folkekirkens gudstjenester og liturgi

Kontakt: Peter Birch

På Henrik Wigh-Poulsens, Marianne Gaardens og egne vegne redegjorde Peter Birch det fremlagte arbejde om det liturgiske tilsyn med folkekirkens gudstjenester og liturgi.

Arbejdet har taget udgangspunkt i 'Notat vedrørende biskoppernes liturgiske tilsyn', som Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter, FUV, har udarbejdet i september – oktober 2022 på baggrund af en række interviews med 21 præster og de 10 biskopper.

Der har endvidere været afholdt et seminar i efterår 2022.

Biskopperne drøftede det fremlagte og godkendte det med små korrektioner, idet biskopperne samtidig hilser det velkommen, at der i notatet, som biskopperne har udfærdiget, er en beskrivelse af, hvilke opgaver et liturgisk forum skal varetage.

Det endelige notat vil blive delt på FIN og biskopperne opfordrer til, at det tillige medtages på stiftspræstekurser, præstekonventer og eventuelt bringes i anvendelse på pastoralseminarierne.

Ad 3: Biskoppernes tilsyn i forhold til samarbejde om arbejdsmiljøindsatser (det aktive tilsyn)

Kontakt: stiftskontorchef Bodil Abildgaard, Viborg Stift

Bodil Abildgaard fremlagde status på arbejde med biskoppernes aktive tilsyn, der er gennemført af Peter Birch, Marianne Christiansen og Henrik Wigh-Poulsen i samarbejde med repræsentanter fra Landsforeningen af Menighedsråd.

Når notatet er endeligt, vil det blive offentliggjort.

Ad 4: Værktøj til at følge årsværksforbrug af præstestillinger

Kontakt: stiftskontorchef Lene Krabbesmark, Lolland-Falsters Stift

Chefkonsulent Carsten Nielsen, Det administrative Fællesskab, Lolland-Falsters stift, gennemgik et nyt værktøj, som stiftskontorchefer og biskopper kan bruge i arbejdet med at følge årsværksforbruget i præsteansættelserne. Der vil bl.a. blive mulighed for at fremskrive forbruget. Projektet sættes nu i gang i tre stifter med henblik på pilottest, og det er forventningen, at systemet vil blive implementeret 1. januar 2024.

Ad 5: Stifternes hjemmesider i relation til FIN og Folkekirken.dk

Kontakt: Thomas Reinholdt Rasmussen, Aalborg Stift

Thomas Reinholdt Rasmussen oplyste for en god ordens skyld, at Aalborg Stift og FIN ikke har indflydelse på de nyligt pålagte licenser for adgangen til FIN. Som system fungerer FIN og blev som ét af de få offentlige IT-projekter lanceret i overensstemmende med planen, den 12. april 2023.

I stifterne er man i fuld gang med at lægge alt materiale, der vedrører den internt rettede kommunikation på FIN, sådan at brugerne kun behøver at søge ét sted.

Med hensyn til det eksternt rettede materiale på stifternes hjemmesider har dette omtrent samme målgruppe som Folkekirken.dk, og Thomas Reinholdt Rasmussen afgav status på arbejdet med at undersøge, hvordan der bedst mulig kan ske en integration mellem stifternes hjemmesider og Folkekirken.dk med henblik på at bruge ressourcerne bedst muligt. Biskopperne drøftede situationen og bad arbejdsgruppen, som Thomas Reinholdt Rasmussen står i spidsen for, udarbejde et kommissorium for folkekirkens eksternt rettede kommunikation og ser gerne, at arbejdsgruppen suppleres af eksternt kompetence. Der fremlægges status på arbejdet ved bispemødet januar 2024, og kommissoriet fremlægges ved bispemødet i april 2024.

Ad 6: Status på opfølgningen på præstefordelingsrapporten 2022 – 2027

- a) Status fra arbejdsgruppen om flere præstestillinger

Kontakt: Marianne Gaarden

Der er fortsat behov for en forøgelse af bevillingen til præstestillinger. Set i lyset af den samfundsmæssige udvikling med mangel på arbejdskraft også i andre vigtige samfundsmæssige funktioner, en mangel, der ikke bliver mindre de kommende år, ønskede biskopperne dog at sætte denne drøftelse i bero indtil videre.

- b) Status på arbejdet med afdækning af præstestillinger med landsdækkende opgaver.

Kontakt: stiftskontorchef Lars Christian Kjærgaard, Haderslev Stift

Lars Christian Kjærgaard oplyste, at arbejdet i første omgang koncentrerer sig om at afdække tilbuddet om præstebetjening til døve og hørehæmmede borgere og det fremtidige behov. Der er ved at blive udarbejdet et forprojekt, som beskriver, hvad der skal undersøges i den forbindelse.

Ad 7: Orientering og drøftelse af ny strategi for FUV

Kontakt: Elof Westergaard

Biskopperne og stiftskontorcheferne mødtes med rektor Birgitte Stoklund, FUV, der orienterede om det igangværende arbejde med at få udarbejdet en strategi for FUV, der skal rammesætte hvilke opgaver, FUV skal påtage sig og hvordan der skal prioriteres, når FUV samtidig også ønsker at afvikle tværfaglige kurser og på den måde bidrage til, at de forskellige personalegrupper i folkekirken kan få et fælles fundament og et godt samarbejde.

Ad 8. Status på projektet om differentieret vedligehold af kirker

Kontakt: Marianne Gaarden

Marianne Gaarden oplyste, at projektet netop har modtaget en tillægsbevilling, idet projektet har afdækket, at folkekirkens middelalderkirker med historisk inventar er mest repræsenteret i de tyndest befolkede områder, hvor der er færrest ressourcer til vedligeholdelse. I disse områder er kirkerne kulturhistorisk relativt ens og er stort set alle at betragte som værende af høj kulturhistorisk værdi. Det har været nødvendigt at forlænge projektperioden med henblik på udrulning og udvikling af et undervisningsmodul. Den forlængede projektperiode løber frem til udgangen af 2024.

Ad 9: Forholdet mellem stat og kirke

Kontakt: Henrik Stubkjær

Der er udarbejdet et program for 'Konference om Stat og Folkekirke efter Bededagsprocessen 2023'. Konferencen finder sted den 25. april 2024 kl. 10 – 16 på Christiansborg.

Ad 10. Orientering om lokallønspuljen 2023

Kontakt: alle biskopper

Biskopperne tilsluttede sig den fremlagte fordeling af lokalløn samt brev til Præsteforeningen om lokallønsforhandlingerne 2023.

Ad 11. Mulighed for klimakompensation ved flyrejser

Kontakt: stiftskontorchef Lene Krabbesmark, Lolland-Falsters Stift.

Lene Krabbesmark vil fremlægge forslag til modeller på bispemødet i januar 2024.

Ad 12. Muligt fælles udbud om el-ladestandere

Kontakt: stiftskontorchef Lene Krabbesmark, Lolland-Falsters Stift

Det lovpligtige arbejde med at få etableret el-ladestandere på større parkeringspladser på folkekirkens arealer er grebet forskelligt an i stifterne, men ingen steder er arbejdet afsluttet. Der var derfor

enighed om at nedsætte en arbejdsgruppe, der vil udarbejde et fælles udbud, som det enkelte menighedsråd kan tilmelde sig.

Ad 13. Undersøgelse af behov for bedre understøttelse af lokaløkonomi

Kontakt: stiftskontorchef Lene Krabbesmark, Lolland-Falsters Stift og Lars Christian Kjærgaard, Haderslev Stift.

Der var enighed om, at der indkøbes ekstern bistand til at få afdækket behovet for bedre understøttelse af den lokale økonomi og regnskabsafklæggelse.

Ad 14. Status på arbejdet i budgetfølgegruppen

Kontakt: Henrik Stubkjær

Henrik Stubkjær og stiftskontorchef Jette Madsen, Aarhus Stift, orienterede om arbejdet i budgetfølgegruppen, herunder hvordan arbejdet med at afskaffe 2%-omprioreringsbidraget udviklede sig.

Ad 15. Middelalderkirker og tendenser for folkekirken

Kontakt: Henrik Stubkjær

Biskopperne vil undersøge, hvordan opgaven med varetagelse og vedligeholdelse af middelalderkirker løses andre steder i Europa og vil nedsætte en arbejdsgruppe med henblik på at afdække dette og finde en dansk model. I gruppen indgår Mads Davidsen, Marianne Gaarden, Elof Westergaard og Henrik Wigh-Poulsen. Der udpeges tillige 2-3 stiftskontorchefer. Arbejdsgruppen vil holde bispemødet orienteret om afdækningen og udviklingen.

Ad 16: Udviklingen i kirke- og kulturmedarbejdernes ansvar og opgaver

Kontakt: Henrik Stubkjær

Biskopperne mødtes med Esther Jensen, formand for Kirkekultur.nu, der redegjorde for udviklingen i kirke- og kulturmedarbejdernes ansvar og opgaver. Den traditionelle kirke- og kulturmedarbejderstilling indeholder undervisningsopgaver, diakonalt arbejde og arbejde med børn og frivillige, og der kommer stadig nye opgavetyper til. Samtidig er grunduddannelsen for kirke- og kulturmedarbejderne et næsten undtagelsesfrit obligatorisk 5 ugers kursus, 3 uger i kristendom og 2 uger med kirkefaglighed. På den baggrund drøftedes uddannelsens længde sammenholdt med opgaver og gejstligt tilsyn. Biskopperne ønsker at følge udviklingen og stiller sig gerne til rådighed for at holde oplæg på kirke- og kulturmedarbejdernes årsmøde. Ulla Thorbjørn Hansen blev udpeget til at være biskoppernes kontaktperson til kirkekultur.nu.

Ad 17. Initiativer til afhjælpning af præstemangel

Kontakt: Henrik Wigh-Poulsen

Inger Bettina Franck orienterede biskopperne om, at man i projektet 'Læs teologi og bliv præst' har konstateret, at optaget på teologistudiet ikke er tilstrækkeligt i forhold til behovet for nye præster i folkekirken, fx har man på Aarhus Universitet i år det laveste antal studerende på teologi siden 2008. Der skal tænkes nye veje for, at studerende ikke blot ønsker at blive uddannet teologer, men også får øjnene op for præstegerningen som livsmulighed. Bettina Franck skønner, at der skal forskellige

virkemidler og synliggørelse til i de forskellige stifter, og tilbyder at besøge hver biskop snarest og helst inden årsskiftet. Biskopperne ser frem til at drøfte mulighederne.

Ad 18. Nyt fra Grønland

Kontakt: Paneeraq Siegstad Munk

Paneeraq Siegstad Munk oplyste, at på grund af præstemangel har hun haft fokus på uddannelserne i Grønland, navnlig kateket-uddannelsen. Der går i øjeblikket 3 personer på pastoralseminariet, der alle tre er indstillet til stillinger rundt i landet. Der er startet et nyt hold på 8 studerende på den 3-årige kateket-uddannelse, og der er ligeledes startet 8 studerende på den 2-årige organistuddannelse.

Universitetet i Nuuk, Ilisimatusarfik er i gang med at forny studieordningen for bacheloruddannelsen i Teologi. Folkekirken samarbejder som aftagerinstitution med universitetet om dette.

Til november 2023 er det 30 år siden, at Grønland blev selvstændigt stift med eget bispeembede, men på grund af sygdom blev embedet først besat i sommeren 1994. Derfor er det besluttet at fejringen sker i juni 2024. Fejringen kommer blandt andet til at ske ved afholdelse af et seminar om menighedsrepræsentationernes vilkår.

På lovgivningsområdet arbejdes der blandt andet på at få skrevet og indført en selvstændig menighedsrådslov. Det vurderes, at det vil blive en stor lettelse at få bestemmelserne samlet i én lov.

Ad 19. Repræsentation og udvalgsopgaver

Kontakt: alle

Biskoppernes repræsentationer blev gennemgået, og der skete udskiftning på enkelte poster.

Ad 20. Højmessevejledningen

Kontakt: Marianne Christiansen og Peter Birch

I henhold til biskoppernes plan for liturgiarbejdet i 2020'erne, vedtaget på bispemødet januar 2022, er der nedsat en arbejdsgruppe til at revidere højmessevejledningen. Gruppen forventer at afslutte sit arbejde i foråret 2023, og Marianne Christiansen og Peter Birch orienterede om status på arbejdet.

Ad 21. Ritual for vielse af par af samme køn

Kontakt: Peter Skov-Jakobsen

Fra flere steder modtager biskopperne både generelle og konkrete ønsker om, at det autoriserede ritual for vielse af par af samme køn kan bruges ved alle vielser. Biskopperne støtter dette ønske og vil undersøge, hvad der skal til, for at dette kan gennemføres.

Ad 22. Fælles udtalelse om 'Dødshjælp'

Kontakt: Marianne Christiansen og alle biskopper

Biskopperne formulerede en fælles udtalelse, der sendes til det politiske niveau, til Etisk Råd, som debatindlæg og fordelt til stifterne med henblik på at lægge det på hjemmesiderne.

Ad 23. Problemer i forhold til konfirmationsforberedelse

Kontakt: Peter Birch

I forbindelse med konfirmationsforberedelse oplever flere og flere præster, at der på almindelige konfirmandhold er en voksende gruppe af unge med særlige behov. FUV afholder en konference i januar 2024, Koks i Konfirmandstuen, og biskopperne er opmærksomme på problemstillingen.

Ad 24. Bededag er borte – og hvad nu.

Kontakt: Elof Westergaard

Der er planlagt en konference på Christiansborg den 25. april 2024. Derudover drøftede biskopperne forskellige muligheder for fortsat at markere Bededag. Der er nedsat en liturgigruppe med fokus på at udarbejde forslag til markering af Bededag.

Ad 25. Udpegning af repræsentant til Liturgisk Forums styregruppe

Kontakt: Elof Westergaard

Biskopperne gav Elof Westergaard mandat til at drøfte sammensætningen i styregruppen med Præsteforeningen og Provsteforeningen.

Ad. 25. Fællesudvalget for Kristendom

Kontakt: Elof Westergaard

Biskopperne har gennem en årrække afholdt et årligt møde med repræsentanter for forskellige uddannelser. Biskopperne prioriterer forholdet til uddannelsesinstitutioner og finder derfor dette arrangement vigtigt. Mads Davidsen træder ind i udvalget sammen med Ulla Thorbjørn Hansen og Elof Westergaard. De tre biskopper vil drøfte fordelingen af udgifterne til det årlige møde.

Ad 26. Møde med advokat Jakob Fastrup

Kontakt: Henrik Stubkjær

Biskopperne mødtes med advokat Jakob Fastrup, der orienterede biskopperne om forholdene for de mennesker, herunder folkekirkemedlemmer, der er placeret på Kærshovedgård. Jakob Fastrup har skrevet om de retssikkerhedsmæssige udfordringer for beboerne og sendt dem til retsudvalget. BBC har lavet en udsendelse om forholdene, der vil blive sendt senere på året. Biskopperne er foruroliget over forholdene og det beskrevne skred i retstilstanden.

Ad. 27. Siden sidst

Fra det fælles projekt Folkekirke & Religionsmøde har biskopperne modtaget budget og mål for 2024. Biskopperne tog begge dele til efterretning.

Biskopperne tog henvendelse fra Kirkeministeriet om en nadverkommission til efterretning og vil tage punktet op ved en senere lejlighed.

Thomas Reinholdt Rasmussen orienterede fra arbejdet i Dåbskommissionen, hvor der nu er blevet afviklet 4 ud af de planlagte 30 møder. Arbejdet i kommissionen skrider godt frem og biskopperne tager i januar 2024 en principgodkendelse om, hvorvidt et ritual kan afprøves i kirkerne i 2025.

Peter Skov-Jakobsen oplyste, at der 20/9 2023 blev lanceret et dokument, [Så vælg da livet | interchurch.dk](https://www.interchurch.dk)

Biskopperne udtrykte glæde over, at Henrik Stubkjær på generalforsamlingen i Krakow i september 2023 er blevet valgt som præsident for Det Lutherske Verdensforbund for de næste 7 år. Henrik Stubkjær står dermed i spidsen for 77 millioner kristne verden over. Med denne udnævnelse vil forbindelsen mellem den danske folkekirke og de lutherske kirker verden over blive styrket.

Biskopperne afholdt den 24. oktober 2023 en freds- og forsoningsgudstjeneste i Viborg Domkirke.

Peter Birch orienterede om, at han har arbejdet på at finde en løsning på en koordinerende funktion for fængsels- og arrestuspræsterne, og det ser ud til at kunne lykkes fra 1. januar 2024.

Peter Birch orienterede om, at program for sorgkonferencen 7. marts 2024 er udarbejdet og er tilgængelig på FIN.

Peter Birch orienterede fra den igangværende arbejdsmiljøundersøgelse i folkekirken, der er sendt ud til 14.000 personer. Svarprocenten er 53%. Et konsulentfirma vil behandle svarene.

Ad. 28. Eventuelt

Der var intet til eventuelt.